

DANTE ALIGHIERI

YENİ HAYAT

Çeviri: FATİH DEMİRCİ

DANTE ALIGHIERI
YENİ HAYAT

Can Klasik

Yeni Hayat, Dante Alighieri

İtalyanca aslından çeviren: Fatih Demirci

La Vita Nuova

İlk baskı: *La vita nuova*, Società Dantesca Italiana, 1907, Floransa

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Ugo Mursia editore, Milano, 1978

© 2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2022

2. basım: Eylül 2023, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: Nükhet Polat

Düzelti: Mert Tokur

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Ayşe Merdit / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelhavuzlar Sk. No:16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-5891-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

DANTE ALIGHIERI
YENİ HAYAT

DÜZYAZI-ŞİİR

İtalyanca aslından çeviren

Fatih Demirci

♥can

DANTE ALIGHIERI, 1265'te Floransa'da doğdu. Gençlik yıllarında dilbilgisi, mantık, retorik öğrendi. Brunetto Latini ile Guido Guinizelli ilk ustaları oldu; Guido Cavalcanti, Giotto gibi dönemin ünlü şair ve sanatçılarıyla dostluklar kurdu. Latin şiirini inceledi. Bologna ve Padova üniversitelerine gitti. 1285'te evlendiği Gemma Donati'den beş çocuğu oldu. 1289'da Arezzo'da Ghibellin'lere (imparatorluk yanlıları) karşı yapılan Campaldino Savaşı'nda Floransalı Guelf'lerin (papalığın yönetim hakkını savunanlar) safında savaştı. 1295'te Baharatçı Hekimler Loncası'na üye oldu, Floransa yönetiminde etkin görevler üstlendi. Düzmece bir yolsuzluk iddiasıyla suçlanarak Toscana bölgesine girmesi yasaklandı, Papa VIII. Bonifatius Dante'nin yakalanması halinde idam edilmesine karar verdi. İzleyen yıllarda bütün İtalya'yı kapsayan gezilere çıktı. Daha sonra yayımlanacak olan bazı şiirleri ve 1295'te yazdığı *Yeni Hayat* dışındaki eserlerin çoğunu sürgünde kaleme aldı. 1303-1304'te dil ve şiir üzerine görüşlerini aktardığı ve Latinceye karşı halk dillerini savunduğu *De vulgari eloquentia*'yı (Halk Dilinde Belagat), 1303-1306'da felsefe üzerine düşüncelerini ve felsefi bir bakış açısıyla şiirlerine ilişkin yorumlarını içeren *Ziyafet*'i yazdı; iki eser de tamamlanmamıştır. 1308'de, ölümünden kısa bir süre öncesine kadar üzerinde çalışacağı *İlahi Komedy*'yi yazmaya başladı. Dante, İtalyanca (Toscana lehçesi) olarak kaleme aldığı bu başyapıtıyla literatüre İtalyancanın kurucusu olarak geçti. 1312-1313'te siyasal görüşlerine yer verdiği *De Monarchia*'yı (Monarşi Üzerine), 1320'de bilimsel incelemesi *Quaestio de aqua et terra*'yı (Su ve Toprak Sorunu) ve şiir kitabı *Eclog*'e'yi (Ekloglar) kaleme aldı. 1321'de Ravenna'da öldü.

FATİH DEMİRCİ, yükseköğrenimini Marmara Üniversitesi ve Bologna Üniversitesi'nin Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümlerinde tamamladı. 2015 yılından bu yana Dışişleri Bakanlığı'nda kariyer diplomatı olarak görev yapmaktadır. Bu kapsamda iki yıl boyunca Bağdat'ta, yaklaşık dört yıl boyunca Washington'da Türk büyükelçiliklerinde çalıştı. Özellikle 19. yüzyıl İngiliz ve Amerikan edebiyatlarıyla ilgili olan çevirmen Oscar Wilde'in *Reading Zindanı Baladı* ve *Vera* veya *Nihilistler* adlı eserleriyle David Macey tarafından kaleme alınan *Michel Foucault* biyografisini Türkçeye kazandırdı. İngilizce ve İtalyanca bilmektedir.

KİTABIN HİKÂYESİ

Yeni Hayat'ta anlatılanlar gerçek bir hikâyeye dayanmaktadır. Fakat hikâyenin tüm detayları ve bu detayların kesinliği, hem kişiler hakkındaki tarafsız bilgilerin azlığı, hem de Dante'nin bu konuda anlattıklarının çok kısıtlı olması nedeniyle, tartışılır olmasa bile önemli ölçüde belirsizdir. Yine de bilinen bazı durumları anlatmak, okurun zihninde hikâyeyi netleştirmek için faydalı olacaktır:

Dante Alighieri 1265 yılında, Mayıs ortası ile Haziran ortasına denk gelen bir tarihte Floransa'da dünyaya geldi. Beatrice Portinari ise (kısaca Bice), Dante'yle aynı yılda veya ondan bir yıl sonra, yine aynı aylarda doğmuştu. Romagna bölgesinde doğup sonradan Floransa'ya taşınan bankacı Folco Portinari'nin altı kızından biriydi. Dante on iki yaşındayken, Floransa'nın güçlü ailelerinden Donati'lerin kızı Gemma'yla evlenmesi iki aile arasında yapılan bir anlaşmayla kararlaştırıldı. Ancak Dante bu sırada, dokuz yaşındayken görmüş olduğu Beatrice'ye âşık ve rızası dışında yapılan bu anlaşma onu haliyle mutsuz etmişti. Dante ve Gemma'nın 1285'te evlendiği tahmin edilmekle birlikte, Giovanni Boccaccio bu evliliğin Beatrice öldükten bir yıl sonra gerçekleştiğini söyler. Ayrıca Dante'nin 1301 yılında Floransa'dan sürgün edil-

diği sırada üç çocuğu olduğu bilinmektedir. Dante, Beatrice'yle ilki dokuz yaşındayken, ikincisi de on sekiz yaşındayken olmak üzere iki kez karşılaştığını söyler. Bunların ilki, Dante'nin 1274'te bahar kutlaması vesilesiyle babasıyla birlikte Portinari ailesinin verdiği davete gittiği sırasında yaşanmıştı. Beatrice'ye ilk görüşte âşık olan Dante onu bir daha unutamamış, Beatrice sonradan yine bir bankacı olan Simone dei Bardi'yle 1287'de evlenmiş olmasına rağmen Dante aşkından vazgeçmemişti. İkinci karşılaşmaları ise, kitapta da anlatıldığı üzere, Floransa sokaklarında gerçekleşmiştir.

Beatrice 1290 yılının Haziran ayında, yirmi dört veya yirmi beş yaşındayken, babasının ölümün ertesi yılında vefat etti. Dante bundan sonra kendisini çalışmalarına adadı. Hiçbir şiirinde Gemma'dan bahsetmemiş olan Dante, Beatrice'ye yıllar boyunca birçok şiir yazmış, daha sonra bu şiirleri *Yeni Hayat* adı altında 1295'te, otuz yaşındayken kitaplaştırmıştır. Dante elli altı yaşındayken, diplomatik temaslar için gittiği Venedik'ten Ravenna'ya dönerken, muhtemelen Venedik'te yakalanmış olduğu sıtma hastalığının ardından 13 Eylül 1321'de Biçce'sine kavuşmuştur.

Fatih Demirci

I

Hafızamın kitabında bir bölüm vardır, öncesinde çok az şey okunabilen... Bu bölümün başlığında şunlar yazar: *Incipit vita nuova*.¹ Bu başlığın altında pek çok şey yazılıdır, tamamını olmasa da en azından özünü aktaracağım sözler gibi...

II

Cennetin nuru, doğduğum günden bu yana tam dokuz kez, tam olarak aynı noktaya inmiştir. İlk inişi ise, gerçek adını bilmeyenlerin ona Beatrice² dedikleri o muhteşem kadının gözlerimi ilk defa şerefliendirdiği zamana rastlar.³ Hayatta olduğu süre zarfında yıldızlı gök-

1. (Lat.) Burada başladı yeni hayat. (Ç.N.)

2. Beatrice ismi "kutsallık bahşeden, mukaddes eden" anlamını taşır. (Ç.N.)

3. Giovanni Boccaccio bu karşılaşmanın 1274'te Beatrice'nin babası Folco Portinari'nin verdiği ve Dante'nin de babası Alighiero Alighieri'yle birlikte katıldığı bir davette gerçekleştiğini nakleder. (Ç.N.)

yüzü bir derecenin on ikide biri kadar doğuya doğru gitmişti, yani dokuzuncu yaşına yeni girmişti; bense dokuzuncu yaşımı doldurmak üzereydim onu ilk gördüğümde. O gün üstünde sade, hoş bir kırmızı elbise vardı, genç yaşına uygun şekilde giyinmişti. Yemin ederim, işte o anda, kalbimin en saklı odasında varlığını sürdüren yaşam hissi öyle şiddetle titremeye başladı ki bedenimin her bir zerresi de onunla birlikte titredi... ve ağızımdan şu sözler döküldü: *Ecce deus fortior me, qui veniens dominabitur michi.*¹ O anda, tüm hislerin algılarını ilettikleri, azametli odasında oturan o hayat dolu ruh merakla kavruldu ve özellikle görme hissine eğilip şunları söyledi: *Apparuit jam beatitudo vestra.*² Ve o anda beslenme fiilini idare eden fitrat hissi ağlamaya başladı ve gözyaşları içinde şunları söyledi: *Heu miser! Quia frequenter impeditus ero deinceps.*³ O dakikadan itibaren Aşk tüm ruhu- ma hâkim oldu; öyle bir Aşk ki, muhayyilemin ona takdim ettiği kuvvet sayesinde tesis ettiği kesin ve etkin hâkimiyeti karşısında emirlerini yerine getirmekten başka çarem kalmadı. Bu Aşk sık sık bana meleklerin bu en gencini görmemi emrediyordu; ben de onu aramak için çocuk yaşımda yollara düşüyordum ve onu öyle asil ve takdire şayan bir halde buluyordum ki Homeros'un, "Bir faninin değil, bir ilahın kızıydı o," dizesinin⁴ onun adına yazılmış olduğunu düşünmeden edemiyordum. Her daim benimle olan hülyası, Aşk'ın bana galebe çalması için bir alet olabilirdi, ancak sahip olduğu yüce fa-

1. (Lat.) İşte benden kudretli bir ilah, gelecek ve bana hükmedecek. (Ç.N.)

2. (Lat.) Sana saadet göründü. (Ç.N.)

3. (Lat.) Eyvahlar olsun! Bundan böyle pek çok kez rahatım bozulacak. (Ç.N.)

4. Dante, *İlyada*'da Troyalı kahraman Hektor'u betimleyen "bir ölümlünün oğlu değildi o, sanki bir tanrının oğluydu" dizelerini Beatrice'ye uyarlamıştır. (Homeros, *İlyada*, çev. Azra Erhat, Can Yayınları, İstanbul, 2013, s. 580.) (Y.N.)

zilet ile, aklın tavsiyelerinin gerekeceği konularda bu tavsiyeler olmadan Aşk'ın bana hâkim olmasına müsaade etmedi. Ancak genç yaşı bu tutkuları ve amelleri hakkında haddinden fazla konuşacak olursam sözlerimin masalsı zannedileceğini görüp bu bahsi bir kenara bırakacağım ve bu esnada tasavvuru mümkün nice hali geçerek hafızama daha berrak harflerle yazılmış olan kısımlara geleceğim.

III

Bu zarif hanımın yukarıda anlatılan zuhurunun üzerinden geçen günler art arda birikmiş ve dokuz koca yıl devrilivermişti ki aynı muhteşem hanım bu kez bembeyaz bir elbiseyle, iki yanında kendinden büyük iki kadın olduğu halde tekrar görüldü. Bir yoldan geçtikleri sırada başını fena halde mahcup bir şekilde durduğum tarafa çevirdi ve mükâfatı şimdi ebediyette verilmekte olan, tarifi imkânsız zarafeti içinde beni öyle iffetle selamladı ki o dakikada saadetin sınırlarına ulaştığımı zannettim. O günün dokuzuncu saatinde gerçekleşen bu selam ondan gelip kulaklarıma ulaşan ilk sözler olduğu için kapıldığım letafetle mest olarak insanların arasından ayrıldım ve odamın ıssızlığına çekilerek bu yüce zarafeti hayale koyuldum. Bu hayal ile üzerime tatlı bir uyku çöktü ve rüyama fevkalade bir hülya takdim olundu: Odamda beliren ateş renginde bir bulutun içinde, ilk bakışta korkunç görünen ama kendi içinde mesut olduğu anlaşılan bir hükümdarı görmek pek müthişti! Ağzı çok şeyler söyledi ancak benim anladığım pek azdı ki biri de

şuydu: *Ego dominus tuus*.¹ Derken kollarında birinin uyumakta olduğunu gördüm, üzerinde kan rengi bir örtü vardı ki dikkatle bakınca onun önceki gün bana selamını bahşeden hanım olduğunu anladım. Hükümdarın bir elinde bir de alevler içinde bir şey vardı ve o esnada dedi ki: “*Vide cor tuum*.”² Neden sonra kollarında uyanı uyandırmaya koyuldu ve tuttuğu alevli şeyi ona yedirdi, o da korkarak yedi. Yine bir müddet bekledi, derken tüm neşesi birden eleme döndü, ağladıkça kadını daha sıkı kavradı ve nihayet birlikte cennete doğru yükseldiler. O anda üzerime çöken kapkara kedere uykum daha fazla dayanamadı. Düşününce anladım ki bu hülvanın bana gösterildiği saat, gecenin dördüncü saati, yani son dokuz saatlik dilimin ilk saatiydi. Gördüklerimi derin derin düşünürken, aklıma tüm bunları o zamanın meşhur şairlerine anlatmak geldi ve kafiyeyle konuşma sanatına zaten aşına olduğum için, varlığını Aşk’a vakfeden herkesi selamlayacağım ve rüyamı tefsir etmelerini rica edeceğim herkese, uykumda gördüklerimi anlattığım bir sone yazmaya karar verdim... ve, “Tatlı bir azabın,” diye başlayan şu soneyi yazmaya giriştim:

Tatlı bir azabın bulunduğu her kalbe,
Bu sözlerin söyleneceği her yüreğe,
Bana fikirlerini yazmasıdır ricam,
Tanrı'nın selamı olan Aşk ile.

Yıldızların ışıldadığı vakitlerde,
Gecenin tam üçüncü saatinde,
Birden dehşetle dolmuştum,
Aşk'ı karşımda gördüğümde.

1. (Lat.) Ben senin efendinim. (Ç.N.)

2. (Lat.) Kalbine dikkat et. (Ç.N.)

Aşk keyifli görünmüştü bana,
Elinde kalbim vardı, kolunda da
O hanım, örtü sarılıydı vücudunda.

Derken alev alev yanan kalbimi,
Zorla yedirdi korku dolu kadına,
Sonra uzaklaştı, gözünde yaşlarla.

Bu sone iki kısımdan oluşur: İlkinde selam verip cevap isterim, ikincisinde cevaplanacak hususu anlatırım. İkinci kısım, Yıldızların ışıldadığı,” diye başlıyor.

Bu soneye farklı meşreplerden birçok cevap aldım. Bunlardan biri de şimdilerde en yakın dostum olarak gördüğüm biri tarafından yazılmıştı ve, “Bana kalırsa gözleriniz en kıymetli şeyleri görmüş,” diye başlıyordu.¹ Kendisiyle dostluğumuz ise soneyi gönderenin ben olduğumu anladığı anda başlamıştı. Fakat o rüyanın gerçek manasını o zamanlarda kimse tahmin edememişti. Şimdiyse en aptal adam bile anlar.

IV

Bu rüyayı gördüğüm günden sonra tüm vaktimi bu güzel kadını düşünmeye ayırdığım için artık vücudum da hizmetlerini aksatmaya başladı. Çok geçmeden zayıfladım, sağlığım giderek kötüleşti, öyle ki pek çok arkadaşım halime üzölmeye başladı; kalbi hasetle dolu birçok kimse ise diğerlerinden saklamaya çalıştığım sırrımı öğrenmeye

1. Dante'nin burada sözünü ettiğı kişi yakın dostu ve dönemin önlü şairlerinden Guido Cavalcanti'dir (1255-1300). (Ç.N.)

çalıştı. Ben ise bu soruların ardındaki kemliği görüp, aklın müsaadesiyle bana hükmeden Aşk yüzünden bu hale düştüğümü söylüyordum hepsine. Böyle diyordum, çünkü çehremdeki gizlenmesi artık mümkün olmayan izlerin tek sebebi buydu. “Peki kimdir Aşk’ın seni böyle harap etmesine vesile olan?” diye sorduklarında da yüzlerine bakıp gülümsüyordum, fakat tek kelime bile söylemiyordum.

V

Sonra bir gün, Sena Sultanı’nın sözlerinin duyulduğu bir yerde¹ otururken bu zarif hanımı gördüm. Ben ise gözlerimin bu manzarayla takdis edildiği bir yerdeydim. Onunla aramdaki hizada bir başka güzel kadın vardı ki gözlerimin menziline kendisinde son bulduğunu zannederek şaşkınlık içinde birkaç kez bana bakmıştı. Onun bu bakışları da birçok kişinin nazarı dikkatini çekmişti ki nihayet ayrıldığı esnada arkamda şu fısıltıları duymuştum: “Bak, onu bu hale düşüren işte bu kadınmış.” Bu sözleri duyduğumda kastettiklerinin sevgili Beatrice değil, aramızda oturan o kadın olduğunu anladım ve sırrımı ele vermemiş olduğum için rahatladım. Derken bu kadını hakikatin önüne perde gibi çekmeyi düşündüm, sonra az zamanda çok şey yaptım ve hakkımda konuşan insanlar sırrıma vâkıf olduklarını sandılar. Bu kadın sayesinde kendimi aylarca, yıllarca gizledim; hatta daha inandırıcı olsun diye onun için kafiyeli pek çok şey de yazdım. Ancak Beatrice’yi methetme gayesiyle kaleme aldığım küçük bir kısmının haricindekileri buraya yazma niyetim yoktur.

1. Burada ima edilen kişi Meryem Ana, mekân ise kilisedir. (Ç.N.)

Siz kadınlar, iyi bilirsiniz aşkı,
Konuşalım sizinle sevdiğim kadını,
Ona övgülerin sonu yoktur elbette,
Yine de rahatlamak isterim bir nebze.
Ne zaman düşünsem onun letafetini,
Aşk içimde öyle bir lezzet yaratır ki,
Yaşayan her insanı âşık edebilirdim.

Dante Alighieri daha ziyade edebiyat ve sanat dünyasına armağan ettiği *İlahi Komedy*'yle ve Beatrice'ye duyduğu dillere destan aşkıyla tanınır. *Yeni Hayat*'ta işte bu ölümsüz aşk dizelere dökülür. Dante, Beatrice'yi ilk kez gördüğünde dokuz yaşındadır, on sekiz yaşındayken ise onu ikinci kez görecektir. Bu karşılaşma şairin ifadesiyle yeni bir hayatın başlangıcıdır aynı zamanda: "O dakikadan itibaren Aşk tüm ruhuma hâkim oldu." Ne var ki şairin aşkı bu dünyada karşılık bulamaz, Beatrice'nin ölümüyle ise ruhani bir boyuta evrilir. Sevdiği kadına *İlahi Komedy*'nin Cennet kitabında kavuşacak olan şairin gençlik yıllarında kaleme aldığı bu lirik aşk ilanı sonraki yıllarda yazacağı başyapıtının temelini oluşturur.

#dünyaklasikleri #italyanklasikleri #dante #aşk #şiir #ölümsüzlük #beatrice

Kapak resmi: Abbott Handerson Thayer

 can

 canyayinlari.com | f | | canyayinlari

düzyazı-şiir

ISBN 978-975-07-5891-1

9 789750 758911